

GEVANGEN IN HET GETTO

Wie wordt geboren in een arme wijk in de Amerikaanse stad Houston, zit er ook sterven. Journalist Linda Polman bezoekt Alief, de buurt met de hoogste criminaliteitscijfers van Texas. Ongelijkheid is er net zo'n issue als in Ferguson. "We denken niet aan de toekomst. Hier ben je op je dertigste dood of je zit in de gevangenis."

TEKST LINDA POLMAN BEELD ROBERT KNOTH

Je hebt nooit rust. Na zonsondergang sluit je jezelf thuis op en schuif je je bed zo ver mogelijk van het raam. Het is hier altijd drama. Politiehelikopters, sirenes, steekpartijen, *drive by shootings*, SWAT-teams die huisdeuren inbeuken."

Yancy (28) en Jesús (25) gidsen me door hun buurt Alief, in het westen van Houston, de op drie na grootste stad van de VS. Bijna de helft van de mensen hier overleeft op een inkomen onder de armoedegrens. Bemoedigen van de overheid is er niet of nauwelijks meer. Toch betaal je voor een beschimmeld flatje al gauw 700 dollar per maand. Exclusief elektriciteit, maar inclusief ongedierte en gewapende *gangs* in het trapportaal. In betere, veiliger buurten is het vaak goedkoper om te wonen. "Verhuis toch!", zeg ik. Maar zo werkt het niet, leggen ze uit. Een betere buurt kom je niet in als je geen creditcard, werkgeversverklaring of verblijfsvergunning hebt. Daarom heeft Alief de hoogste criminaliteitscijfers van heel Texas. Hier zijn de huisbazen bereid om te verhuuren aan mensen met een strafblad, of aan Latino's zonder verblijfsvergunning, ontheemde, berooide vluchtelingen van na de Katrina-orkaan, pooiers en crackdealers.

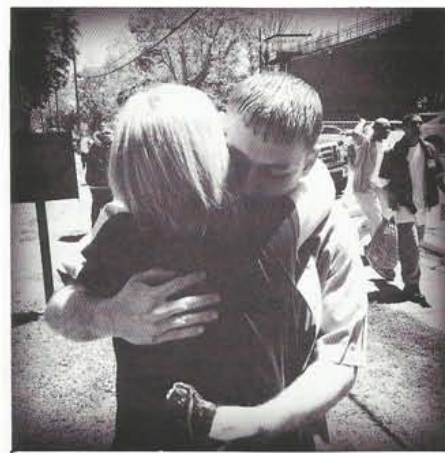
"Ben je geboren in Alief, dan sterf je hier", zegt Yancy. "We zitten hier opgesloten", zegt Jesús, zelf een *ex-con* (ex-veroordeelde, *red.*). "We denken niet aan de toekomst. Als Aliefer ben je op je dertigste dood of je zit in de gevangenis." Jesús kan het weten. Zijn jongste broer werd op de stoep voor

zijn huis doodgeschoten. Bendegerelateerd geweld. Hij was pas zeventien. De oudste broer, Juan, Yancy's echtgenoot, zit al vanaf zijn achttiende in de gevangenis en sinds twee maanden op *death row*. Hij heeft negen moorden op zijn geweten, ook bendegerelateerd. De derde broer, begin twintig, woont bij zijn moeder en is klerewiet. Iets met psychoses.

'HOOD DISEASE'

Een op de drie jongeren in de binnenstad van grote Amerikaanse steden heeft dezelfde posttraumatische stressstoornis (PTSD) die militairen in oorlogsgebieden kunnen oplopen. Omdat de jongeren, vaak nog kinderen, niet kunnen ontsnappen uit hun gewelddadige getto, blijft de stress voortduren. Reden voor artsen om deze vorm *Continuous Traumatic Stress Disorder* (CTSD) te noemen. Journalisten doopten de stressstoornis om tot *hood disease*. Symptomen zijn onder meer angsten, depressie en schuldgevoelens; jongeren konden hun vrienden en familieleden die sneuvelen door drugs of geweld niet redden.

De helft van alle 330 miljoen Amerikanen is arm; 47 miljoen van hen leven onder de armoedegrens. Op voedselhulp en steun bij ziekte is zoveel bezuinigd dat nog maar een fractie van de Amerikaanse bevolking ervoor in aanmerking komt. Op geestelijke gezondheidszorg wordt nog genadelozer bezuinigd dan op onderwijs, en dat terwijl het aantal geesteszieke en getraumatiseerde Amerikanen blijft stijgen. Van de

Greyhound-busstation in Huntsville, ten noorden van Houston. Families wachten op het vrijkomen van gedetineerden uit de Walls-gevangenis.

Zojuist vrijgelaten gevangenen gaan met de bus naar huis. Gemiddeld komen per dag 140 mensen vrij uit de Walls-gevangenis.

kinderen en jongeren die op school of in jeugdgevangenis worden gediagnostiseerd met 'ernstige' psychische stoornissen, krijgt 70 procent geen hulp. Van de volwassenen met geestesziekten zoals manische depressiviteit en schizofrenie, dwaalt 40 procent geheel onbehandeld door het leven – met problemen voor de samenleving als gevolg. Bijna de helft wordt op een zeker moment gearresteerd voor ordeverstoring, geweldpleging of landlopen. Een kwart van de ruim 2 miljoen gedetineerden in Amerika is psychotisch, aldus het Bureau of Justice Statistics.

HARTSVRIENDIN

Tijdens de rit door Alief zijn het niet zozeer de gesprekken op de achterbank die me verontrusten, als wel de achteloze toon waarop Jesús en Yancy ze voeren. "Hier werd ik toen beschoten met die AK-47's", wijst Jesús. "Oh", zegt Yancy, "was dat hier? Ik dacht dáár."

De frêle Latina stift intussen haar lippen bij in zuurstokroze. We rijden langs een vervallen appartementenblok. Verbogen luxaflexen waaien door kapotte ramen, afgedankte bankstellen en vuilniszakken blokkeren de entree en bedbodems en gesloopte autoportieren bepantseren balkonnetjes. Hier woonde Jesús' broer Juan, toen Yancy haar hart aan hem verloor. En dáár ongeveer moest zijzelf eens voor kogels wegduiken. Ze was op weg naar de Walmart en iemand zag haar aan voor Blood. Of Chollo, of Somos Pocos Peros Locos: ik

Yancy komt al jaren bijna dagelijks in de gevangenis. Er zit altijd wel een bekende of een familielid vast

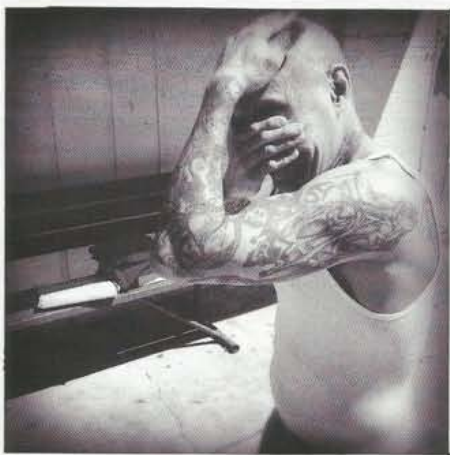
raak verdwaald in de *who's who* van Houston's meer dan tweehonderd geregistreerde *gangs*.

"Niet alles is *gang*. Je hebt ook gewoon *thugs*", zegt Yancy en ze knikt naar zwarte mannen die we passeren. Ze worden voortgetrokken door pitbulls aan kettingen.

Ik zoek naar iets normaal in het leven van mijn twee passagiers, dus vraag ik Yancy of ze een hartsvriendin heeft. Die heeft ze en die zit een celstraf van tien jaar uit. Vader vermoord. "*He had it coming* (hij vroegerom)", zegt ze. Yancy bezoekt haar tussen de bezoeken aan Juan op *death row* door.

We rijden langs bushokjes en stoepranden waar half-gesmolten kaarsjes tussen verwelkte boeketjes staan. Het ene kaarsje is voor een Crips die op die plek werd doodgeschoten, "Net goed", volgens Yancy. Het andere voor een jongen die ooit bij Jesús op school zat, ook doodgeschoten. "Hoeveel van je oude schoolvrienden zijn dood?", vraag ik.

Jésus hoofdrekent. "Dertig, vijfendertig. De politie laat ze uren op straat liggen. Over mijn broertje gooiden ze niet eens een laken. Zo zielig voor de moeders. Die staan achter die gele linten te huilen en te schreeuwen."

Genaro is na twee jaar gevangenisstraf vrijgekomen en wacht op de bus naar huis. Hij wil voortaan zijn brood verdienen met tatoeëren en spraypainten.

Families wachten op het busstation in Huntsville op het moment dat hun verwanten worden vrijgelaten.

Nieuwsgierigen en een demonstrant staan te wachten op de executie van een terdoodveroordeelde in de Walls-gevangenis in Huntsville Texas.

Een vrijgelaten gevangene trekt de labels van zijn zojuist gekochte kleren.

Houstons welgestelden zien *les misérables* (de waardelozen, *red.*) alleen in het sprinkelende Theatre District. Daar draait de gelijknamige musical. Bij de kaartverkoop werd gewaarschuwd: "Bedenk u tweemaal voordat u zichzelf of uw kinderen aan deze voorstelling blootstelt. Hoewel wij goede smaak hoog in het vaandel dragen, kunnen de uitbeeldingen van bijvoorbeeld noodlijdende vrouwen in deze voorstelling als aanstootgevend worden ervaren."

De segregatie in Houston is bijna compleet. Alief staat met Sunnyside en Third Ward in Amerika's top-25 van gevaarlijkste buurten. Tegelijk pronken paradijselijke buitenwijken als Sugarland en Baytown in de top-6 van Amerika's *boom towns*.

NEGENDUIZEND 'JEAN VALJEANS'

Pal naast de theaterbuurt ligt de immense Harris County Jail. Daar staan elke dag lange rijen verloofdes, moeders, zussen, broers en kinderen van gevangen gettobewoners te wachten tot de bezoeken beginnen. In het massieve bruinstenen pakhuis zitten ruim negenduizend 'Jean Valjeans' opgesloten (de hoofdpersoon uit *Les Misérables* die negentien jaar gevangen zat voor het stelen van een brood, *red.*).

Jésus zat er ooit vijf jaar voor autodiefstal, op de vierde verdieping. Broer Juan wachtte tegelijkertijd op de zesde verdieping tot zijn proces eindelijk zou beginnen. Yancy komt er al jaren bijna elke dag. Eerst om haar man Juan te bezoeken, nu omdat er altijd wel een bekende of familielid vastzit.

TROUWEN ACHTER GLAS

In de gevangenis is het een beetje de Febo, maar waar je kroketten zou verwachten, staan hier gedetineerden in oranje jumpsuits achter de ruitjes. Als je iemand wil zien, geef je bij een luikje in de muur een papertje met de naam van de desbetreffende gevangene. Vervolgens begint het wachten tot een bewaker de 'bestelling' achter uit een van de propvolle cellen heeft opgediept.

Bezoekers rekken hun nekken om te zien of hun geliefde al achter een raampje is verschenen: zwarte vrouwen opgedoft met nylon haarstukken en fluorescerende oogmakeup, Latina's in spannende topjes en op plateauzolen, blanke vrouwen in verschoten huispakken en op teenslippers. Steeds nieuwe bezoekers floepen uit de enige lift de gang op en banen zich een weg naar het bestelluik.

Niemand maakt gebruik van de betonnen krukken aan weerszijden van het bijna geluiddichte glas. Bezoekers en gevangenen plakken als hagedissen tegen de ruiten, armen wijd, vingers gekromd in een desperate, zinloze grijphouding. Wie iets wil zeggen, maakt een toeter van zijn handen en schreeuwt, wie iets wil horen, plakt een oor tegen het glas. In de kakofonie heeft niemand geheimen.

"I love you!", brult een grote, zwarte vrouw, en, na het antwoord: "I love you more!"

"Je moet bidden. BIDDEN!", schreeuwt een moeder haar zoon toe.

'Tederéén in dat milieu is getraumatiseerd, schizofrenie is normaal daar. Toch?'

"Je advocaat belt me morgen. Hij heeft het beloofd", loeit een andere moeder.

Met strikken en kant versierde baby's en peuters worden door jonge moeders tegen het glas geplet.

Op deze plaats trouwde Yancy met Juan, daags voordat hij werd overgeplaatst naar *death row*. Zij in een zomers wit kleedje, hij achter glas – in het oranje: "I DO!"

Na twintig minuten worden de hokjes door bewakers leeggehaald en verschijnen nieuwe gevangenen achter het glas, twee dozijn tegelijk. Andere moeders en verloofdes nemen hun posities in en het brullen begint opnieuw.

HALLUCINATIES EN DEMONEN

Ik 'bestel' ook een gevangene. Demetrius Smith (25) wordt voor me gehaald, met kettingen om zijn enkels en zijn handen geboid op zijn rug. Acht jaar na zijn terdoodveroordeling is hij tijdelijk terug in Harris County Jail, omdat zijn beroepszaak hier in Houston dient. Smith groeide op in Acres, nog ellendiger dan Alief, en liep op tegen alles wat de Harvard-artsen tegenwoordig in verband brengen met Continuou

Traumatic Stress Disorder.

Als kind zag Smith in zijn hallucinaties al demonen. Het waren diezelfde demonen die hem opdroegen een dubbele moord te plegen. Bij Smiths beroepszitting probeerde zijn advocaat hem schizofreen verklaard te krijgen, want volgens de Texaanse wet mogen ernstig geesteszieken niet geëxecuteerd worden. De aanklager moest hier hartelijk om lachen. Iederéén in dat Acres-milieu is getraumatiseerd, zei hij, schizofrenie is normaal daar. Toch? Smith was volgens hem niet ziek, maar gewoon een product van zijn omgeving. Wat de aanklager betreft kon Smith de executietafel op.

Ik moet denken aan een rechtszaak een paar maanden eerder. De aangeklaagde was de 16-jarige zoon van een aluminiumfabrikant in Fort Worth, Texas. Hij groeide op in een buurt waar het gemiddelde gezinsjaarinkomen volgens zakenblad *Forbes* 250.000 dollar is. De knul was laveloos in de auto van zijn pa geklommen en reed vier mensen dood. Zijn verdediger betoogde dat de jongeman aan 'influenza' leed, een mix van het Engelse *affluent*, 'welvarend', en *influenza*, 'griep'. Het is een – omstrede – psychische stoornis die zich voordoet bij jonge, in een rijk milieu opgegroeide, verwerende jongeren, met als belangrijk symptoom gebrek aan verantwoordelijkheidsgevoel. Met andere woorden: de jongen was niet ziek, maar een product van zijn omgeving. Hij moest niet gestraft, maar behandeld worden. De rechter was het hiermee eens en gaf hem tien jaar voorwaardelijk. Hij hoefde dus niet de cel in.

REPORTAGE
ARMOEDE IN DE VS

Het gemeenschapscentrum Shape in de wijk The Third Ward, waar wordt geprobeerd de sociale cohesie en veiligheid in de buurt te vergroten.

Demetrius Smith heeft minder geluk en gaat op last van de rechter deze week nog terug naar *death row* en zijn demonen gaan weer met hem mee. “Ze zitten overal, ook in het plafond hier”, roept hij gejaagd door het glas.

Smith snákt naar koffie. In de gevangeniswinkel kun je een pakje instant bestellen, maar dat kost ruim vijf dollar en dat heeft hij niet. Beneden in de hal van Harris County Jail staat een betaalautomaat. Ik toets Smiths gevangenisnummer in, duw mijn creditcard in de gleuf en laat twintig dollar op zijn gevangenisrekening overboeken. Hij laat me later netjes weten dat hij er behalve koffie, ook snoepjes met citroensmaak van heeft besteld. De zes dollar die over is, bewaart hij en hij voelt zich beter nu.

De affluenzapatiënt voelt zich ook alweer wat beter. Hij wordt behandeld in een privékliniek in Californië. De rekening bedraagt tot nog toe 450.000 dollar.

Niet iederéén in Alief en Acres gaat vroeg dood of naar de gevangenis. “Bejaardenhuis”, wijst Yancy naar een bouwvallige flat met drie bouwlagen die we links voorbij rijden. “Moeten die ouwe mensjes vanachter de plantjes op hun vensterbank naar al het geweld op straat kijken?”, vraag ik. “Nee”, stelt Yancy me gerust, “ze blokkeren hun ramen met kledingkasten.”

Om privacyredenen zijn de geïnterviewden niet in beeld gebracht. De foto's bij het artikel zijn gemaakt bij een vergelijkbare gevangenis nabij Houston.